घिरिङ गाउँपालिकाको पाँचौ गाउँसभामा

अध्यक्ष श्री रन बहादुर रानाज्यू, बाट प्रस्तुत गर्नु भएको

आर्थिक बर्ष २०७६।७७ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

घिरिङ गाउँपालिका तनहुँ

गण्डकी प्रदेश नेपाल

मिति : २०७६ साल असार १० गते

आर्थिक बर्ष २०७६।७७ को

नीति तथा कार्यक्रम

घिरिङ गाउँपालिका तनहूँ

गण्डकी प्रदेश नेपाल

मिति : २०७६ साल असार १० गते

- **<u>उपाध्यक्षज्यू ,</u>**
- **<u>वडा अध्यक्षज्यू हरु ,</u>**
- **<u>कार्यपालिका सदस्यज्यू हरु,</u>**
- **<u>गाउँसभा सदस्यज्यू हरु ,</u>**
- **<u>प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू सहित सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी मित्रहरु,</u>**

१. घिरिङ गाउँपालिका तनहूँको विकास र समृद्धिको लागि स्थानीय सरकारको अंगहरु संचालनमा आई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र संघ,प्रदेश र स्थानीय तहमा संस्थागत भएको छ । जनमतद्धारा स्थापित जनताको नजिकको सरकार गाउँ सभाको पाँचौ अधिवेशनमा स्थानीय सरकारको आर्थिक बर्ष २०७६।७७ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरव महशुस गरेकोछु ।

२. नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि नेपाली जनताले पटक पटक गरेका ऐतिहासिक जनआन्दोलनहरु,जनयुद्ध र मधेश आन्दोलनका साथै विभिन्न समयमा देश र जनताको लागि जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरुप्रति सम्मान व्यक्त गर्दछु । वेपत्ता नागरिक प्रति स्मरण गर्दै घाइते र पीडित प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु । नेपालको युगान्तकारी परिवर्तनका लागि भएका राष्ट्रिय ,लोकतन्त्र र जनजीविकाको आन्दोलनमा अगुवाइ गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रजहरुको योगदानको उच्च सम्मान सहित स्मरण गर्न चाहन्छु ।

३. संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम गठन भएको स्थानीय सरकार जनताको त्याग , बलिदान र लामो संघर्षको उपलब्धी हो । संविधानले अंगीकार गरेको संघीय राज्य प्रणालीलाई कार्यमूलक बनाई जनताको सेवा ,सुरक्षा,समृद्धि र सुखका लागि स्थानिय सरकार पनि प्रतिवद्ध छ । लोकतन्त्रको रक्षा एवं सुदृढीकरण गर्दै यसको सार्थकताका लागि संविधानको पूर्ण कार्यान्वयन र संघियताको कुशलताको साथ व्यवस्थापन गर्न स्थानिय सरकारले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने छ ।

४. हाम्रो स्थानीय सरकारले सवल र समृद्ध घिरिङ गाउँपालिका निर्माण गर्नका लागि आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को नीति तथा कार्यक्रमले संवैधानिक व्यवस्था,स्थानिय तह अधिकार सूची, नेपालले अन्तराष्ट्रियस्तरमा जनाएको दिगो विकास लक्ष्य ,संघीय नीति र हाम्रो स्थानीय सरकारले आर्थिक वर्ष २०७५।७६ मा लिएका नीति तथा कार्यक्रमलाई मार्गदर्शनको रुपमा लिइएको छ । यो आर्थिक वर्षलाई स्थानीय सरकारको सुदृढ व्यवस्थापनका लागि स्थानीय नीति तथा संरचना निर्माण वर्ष को रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

५. प्राकृतिक सुन्दरता र सांस्कृतिक विविधताल भरिपूर्ण हाम्रो घिरिङगाउँपालिका समाजको उत्पति ,बनोट ,सभ्यता र संस्कृतिको विकासमा समेत विविधतापूर्ण छ । यी हाम्रा साझा सम्पत्ति हुन् । यो यथार्थतालाई आत्मासात गरी सामाजिक एंव साँस्कृतिक समानता र सहिष्णुता एकताबद्ध,सभ्य समाज निर्माण गर्ने नीति स्थानीय सरकारले लिएको छ ।

६. निर्वाचनको क्रममा आम नागरिकसंग सक्षम र प्रभावकारी स्थानीय सरकार निर्माण गर्नका लागि गरिएको प्रतिबद्धता छोटो समयमा नै कार्यान्वयन भैसकेको छ । घिरिङ गाउँपालिकामा सुशासन,विकास र समृद्धिका लागि लोकतान्त्रिक प्रणाली र प्रक्रियाबाट समग्र घिरिङ गाउँपालिका बासीको हितमा उपयोग गरिनेछ ।

७. हामी सुशासन ,विकास निर्माण र आर्थिक समृद्धिका लागि सहमतिका साथ अघि बढ्न प्रतिबद्ध रहेका छौ । यो प्रतिवद्धता पूरा गर्न स्थानीय सरकार सबै राजनैतिक दल,निजि क्षेत्र,नागरिक समाज र सञ्चार जगतको साथ एंव सहयोगको लागि आहावन गर्दछौ । हामी निरन्तर रुपमा नागरिकसंग अन्तरसम्वाद गर्दै अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार र समृद्ध घिरिङ गाउँपालिका बनाउन चाहन्छौ ।

८. समग्र घिरिङ गाउँपालिका विकास र समृद्धि हासिल गर्न नागरिक अधिकार ,सबैलाई समान अवसर ,मजबुत सुरक्षा र सम्मान सहितका स्तम्भमा आवद्ध गराउदै सवल र समृद्ध घिरिङ निर्माण गरी “समृद्ध नेपाल ,सुखी नेपाली ”को राष्ट्रिय अभियानलाई अनुभूत र देखिने गरी सार्थक बनाउने छौ ।
९. हाम्रो विकास प्रतिको सोचले आर्थिक र सामाजिक क्षेत्रमा रुपान्तरण ल्याउनेछ । दिगो विकासका लक्ष्य र समृद्धिका आधारलाई पूरा गर्ने विकास नीति ,कानून,संस्था जनशक्ति ,स्रोत र साधन,सहभागिता ,सेवा प्रवाह ,अनुगमन र मूल्यङ्कनका क्षेत्रमा परिवर्तन गरिनेछ । वर्तमान पुस्ताले नै अनुभूत गर्ने गरी विकास र समृद्धि हासिल गर्ने तर्फ केन्द्रित हुने नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
१०. सार्वजनिक ,निजी र सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रको सहभागितामा विकास गर्न नवप्रवर्द्धक र प्रगतिशील नीतिको कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । अर्थतन्त्रलाई उत्पादनमुखी,रोजगारी प्रवर्द्धन ,आत्मनिर्भर र निर्यातमूलक बनाउन स्थानीय सरकारको अर्थतन्त्रको संरचनामा परिवर्तन गरिनेछ । सबै प्रकारका उपलब्ध स्रोत साधनको दिगो व्यवस्थापनबाट उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि गरी सबै क्षेत्रका न्यूनता र अभावलाई क्रमश : कम गर्दै लगिनेछ ।
११. समाजवादउन्मुख अर्थव्यवस्थाको लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्नका लागि यो नीति तथा कार्यक्रमले मार्गनिर्देश गर्नेछ । आर्थिक विकासमा सहभागी हुने ,योगदान गर्ने प्रतिफल प्राप्त गर्ने अवसर घिरिङ गाउँपालिका भित्रका सबै नागरिकलाई समन्यायिक रुपमा उपलब्ध गराईनेछ ।
१२. आधारभूत मानव अधिकारको सम्मान संरक्षण एवम् सम्वर्द्धन गरिनेछ । मानव अधिकारसंग सम्बन्धित प्रतिवद्धताको पूर्ण कार्यान्वयन तथा पालना गरिनेछ । दिगो शान्ति,सुशासन,विकास र समृद्धिका जनअपेक्षालाई सम्बोधन गरिनेछ ।

उपस्थित सम्पूर्ण महानभावहरु अव म आगामी आर्थिक वर्षको समग्र विकासका लागि लिइने नीति तथा कार्यक्रमलाई वुदाँगत रुपमा उल्लेख गर्न चाहन्छु ।

घिरिङ गाउँपालिका तनहुँको दीर्घकालिन नीति तथा कार्यक्रम निम्न अनुसार अवलम्वन गरिनेछ

- एकिकृत र दीर्घकालीन विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने ।
- समग्र विकासकालागि कृषि ,पर्यटन ,सडक ,खानेपानी,सिंचाई,लगायतका विषयगत क्षेत्रका गुरुयोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा जनमूखि प्रशासनको माध्यमबाट सुशासनको प्रत्याभूति दिने ।
- कृषि तथा पशु क्षेत्रलाई व्यवसायीकरण गर्दै रोजगारी तथा आय आर्जनको थप अवसरहरुको श्रृजना गर्ने ।
- विद्यालय शिक्षालाई प्रविधिमैत्री तथा बालमैत्री बनाउने ।
- आर्थिक रुपले विपन्न वर्गहरुलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई निशुल्क गराउने ।
- गाउँपालिका भित्रका धार्मिक ,सांस्कृतिक र प्राकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण सम्वद्धन गर्ने ।
- घिरिङ गाउँपालिका भित्र बाँकी रहेका टोल तथा वस्तीमा विद्युतिकरण तथा स्वच्छ खानेपानी पहुँच पुर्‍याउने ।
- सरसफाई र वातावरण संरक्षणमा अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- लक्षित वर्गहरुको उत्थानका लागि सशरिक्तकरणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापन कोष लाई विस्तार गरी निरन्तरता दिइनेछ ।

घिरिङ गाउँपालिका तनहुँ को आ. व २०७६।०७७ का लागि देहायका क्षेत्रगत नीतिहरु अवलम्बन गरिने छ।

१. पूर्वाधार विकास

- गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन तथा वडा कार्यालयको भवनहरु निर्माण यसै वर्ष शुरुगरिने छ।
- कृष्ण मोटर मार्ग कालोपत्र गर्ने कार्य यसै वर्ष सुरु गरिने छ।
- श्रृङ्गकाली मोटर मार्ग ,श्रृङ्ग मार्ग तथा शालिगराम करिडोरलाई उच्च प्राथमिकताका साथ बाह्रै महिना सडक सञ्चालन हुने गरी स्तरवृद्धिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ।
- गाउँपालिका भित्रका 'ख' वर्गका मोटरमार्गहरुमा ग्राबेल गर्ने कार्य शुरु गरिने छ ।
- वडा नं. १ र ४ का टारहरु लगायत सम्पूर्ण वडाका संभावित ठाउँहरुमा सिंचाइ गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाइने छ।
- **"उज्यालो घिरिङ"** अन्तर्गत गाउँपालिका भित्रका बाँकी रहेका सम्पूर्ण टोलवस्तीमा यसै वर्ष भित्र विद्युतिकरण पूरा गरिनेछ।
- गाउँपालिकाको कार्यालय र अन्य सरकारी कार्यालयहरु तथा सम्पूर्ण माध्यामिक विद्यालयहरुमा इन्टरनेट सेवाको पहुँचलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित होटल,व्यापार व्यवसाय,उद्योगधन्दा, इट्टा उद्योग फर्महरु दर्ता गरी करको दायरा भित्र ल्याइने छ।
- छिमेकी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाबाट घिरिङ गाउँपालिकामा प्रवेश गर्ने सिमानामा प्रवेश द्वार निर्माण कार्य यसै वर्ष शुरु गरिने छ।
- गाउँपालिका भित्र प्राविधिक दृष्टिकोणले उपयुक्त ठाउँहरुमा खेलमैदान निर्माण कार्य शुरु गरिने छ।
- **"खरको छाना मुक्त घिरिङ"** कार्यक्रम अन्तर्गत खरको छाना हटाई जस्तापाताको छाना छाउने कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइने छ।
- गाउँपालिका भित्रका महत्वपूर्ण चोक वस्तीहरुमा सोलार बत्तीको व्यवस्थाको कार्य शुरुवात गरिने छ।
- समग्र विकासका लागि कृषि, पर्यटन,सडक,खानेपानी,सिंचाई,स्वास्थ्य, शिक्षा पशु सेवा लगायतको विषयगत क्षेत्रको गुरुयोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- भुकम्पबाट क्षतिग्रस्त भएका निजी आवास र विद्यालयको भौतिक संरचनाको पुन : निर्माणमा सहजिकरण गरिने छ।
- स्थानिय स्तरको सिंचाई आयोजनाको पहिचान गरि निर्माणमा जोड दिइने छ।
- नगदेवाली उत्पादनमा टेवा पुग्ने सिंचाई आयोजना लाई विशेष प्रथामिकता दिइनेछ।
- व्यवसायिक कृषिलाई प्रोत्साहान गर्नका लागि सौयै उर्जा एंव आधुनिक प्रविधिमा आधारित सिंचाई प्रणालीको विकासमा जोड दिइने छ।
- उत्तर दक्षिण जोडिने मोटरबाटो हरु चक्रदेवी मोटरमार्ग र मदन भैरव मोटरमार्ग स्तरउन्नती गर्न प्राथमिकता दिइने छ।

२.आर्थिक विकास

- जैविक र साँस्कृतिक विविधता एंव प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण यस क्षेत्रमा रहेका पर्यटकिय गन्तव्यको पहिचान ,विकास र सम्वर्द्धन गर्दै पर्यटन उद्योगको प्रवर्द्धन गरिनेछ। पदयात्रा अवलोकन कृषि पर्यटन

जस्ता कार्यक्रमलाई जोड दिइने छ । पर्यटकीय आकर्षणका लागि विभिन्न साहसिक पर्यटकिय खेलको आयोजना गरिने छ ।

- आय-आर्जन गर्न सहयोग पुयाउने महत्वपूर्ण विषय क्षेत्रको माग मा आधारित तालिम संचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकारमा लगानी मैत्री वातावरणको सिर्जना गरिनेछ । पर्यटन ,उर्जा ,कृषि ,उद्योग र भौतिक पूर्वाधार विकास लाई आर्थिक समृद्धिको इन्जीनको रुपमा विकास गरिनेछ । साथै उच्च र तत्काल आर्थिक प्रतिफल प्राप्त हुने क्षेत्रमा निजी र सहकारी क्षेत्रको लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । नेपाल सरकारको तथा प्रदेश सरकारको पूर्व स्वीकृतिमा प्राप्त हुने विकास सहायता रकमलाई यस क्षेत्रमा उपयोग गरिनेछ ।
- घिरिङकोट, धनबास डाँडा, गजरकोट,च्याचुल र उम्स्सेमा भ्यूटावर निर्माण कार्य यस वर्ष देखी क्रमश अगाडी वढाइने छ ।
- थानीदेवी ,कालाभैरव ,शिवालयक्षेत्र, राजभुंयर,कोटनाउँ,बालीघाट,डाँडाजोर, लगायतका प्राकृतिक तथा धार्मिक तिर्थस्थलहरुको संरक्षण र संवर्धनका लागि जोड दिइनेछ ।
- पर्यटन व्यवसायको विविधिकरण र विस्तार गर्दै केही गाउँलाई नमुना गाउँका रुपमा विकास गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा उत्पादित बस्तु तथा सेवाको उपभोगलाई प्राथमिकता र प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- नदिनाल , ताल तलैया ,डाँडापाखा बनजंगल ,जडिवुटि ,खनिज स्रोतको बहुआयमिक प्रयोग र दिगो व्यवस्थापन गर्दै उत्पादन बृद्धि ,रोजगारी सिर्जना र आयआर्जन वृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
- कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई व्यवसायिकता तर्फ उन्मुख गराईनेछ ।
- कृषि र पशुपंक्षी उत्पादनलाई वृद्धि गर्नका लागि कृषि क्षेत्रको अल्पकालिन,मध्यकालिन र दीर्घकालिन नीति ,रणनिति तथा योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- दुध माछा ,मासु अण्डा , सुन्तला ,कागती, कफी , अदुवा, अलैची ,आलु ,लसुन,प्याजको उत्पादन वुद्धि गर्न कार्यक्रम बनाई कार्यान्वियन गरि अगाडि वढाइनेछ ।
- कृषि तथा पशु पंक्षी उत्पादनका प्रविधि र उपज गुणस्तर मापदण्ड तर्जुमा गरि नियमनको व्यवस्था गरिनेछ । संघ र प्रदेश संगको सहकार्यमा कृषकलाई बाली र पशुपंक्षी विमा गर्नका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- घिरिङ गाउँपालिका भित्र कृषि उत्पादनलाई वृद्धि गर्न माटो परीक्षण मिनी ल्याव प्रयोग शाला स्थापना गरिनेछ ।
- घुमाउने तालको निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइनुका साथै ताले ताल को संभाव्यता अध्यायन गरिनेछ ।
- गाँउपालिका भित्र मुख्य मुख्य स्थानहरुमा हाटवजारको व्यवस्था गर्नपहल गरिने छ ।
- आधुनिक पद्धतिबाट व्यवसायिक तरकारी ,फलफुल खेती ,पशुपालनमा युवाहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।
- **"एक गाँउ एक उत्पादन"** कषि कार्यकमलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- गाँउपालिका क्षेत्र भित्र सम्भावित स्थानमा होमस्टे अवधारणा अगाडी बढाइनेछ ।
- मझौला तथा ठुला उद्योगहरु स्थापनाको सम्भावित क्षेत्र एकिन गरी आवश्यक प्रकृया अगाडी बढाइने छ ।
- आर्थिक ,सामाजिक ,शैक्षिक तथा साँस्कृतिक सशक्तिकरणमा जोडदिँदै गाउँपालिका भित्रमा महिलाहरुको सशक्तिकरणको कार्यक्रममा जोड दिइनेछ ।
- लक्षित वर्ग दलित ,जनजाति ,महिला ,जेष्ठ नागरिक ,युवा ,अपाङ्गता भएका र अल्पसंख्यक व्यक्तिहरुका लागि जीवनस्तर उकास्न आयआर्जनमा आधारित सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- कृषि मल,विउ तथा कृषि औजारमा अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- उत्पादन प्रतिफलका आधारमा अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कालीगण्डकी र्‍याफ्टिङ्ग संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।

३. सामाजिक विकास

- नेपालको संविधानले प्रदत्तगरेको आधारभूत तह शिक्षा निशुल्क एंव अनिवार्य गराउन प्रस्तावित रुपमा सञ्चालित विद्यालयहरु लाई स्थलगत अनुगमनको प्रतिवेदनका आधारमा उचित आर्थिक तथा प्राविधिक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- घिरिङ गाउँपालिकालाई शैक्षिक हवका रुपमा विकासगर्न **"गाउँशिक्षा गुरुयोजना"** तयार गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्नका लागि सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा टोलटोलमा फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्य सुरु गरिनेछ ।
- विद्यालयको भौतिक सुविधा सुधार गर्दै गुणस्तरिय शिक्षामा जोड दिइनेछ ।
- अत्यावश्यक सेवा तथा वस्तु सहज सुलभ र नियमित रुपमा उपलब्ध गराउन सार्वजनिक ,निजी तथा सहकारी क्षेत्रलाई सहभागी गराउदै उपभोक्ता हित संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा कम्तिमा २५ शैयाको अस्पताल ,एम्बुलेन्स सञ्चालनको लगि प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकार समक्ष आवश्यक पहल गरिने छ ।
- खेलकुदको विकासका लागि गाउँपालिका भित्र सुविधासम्पन्न रङ्गशाला निर्माण मा पहल गरिने छ ।
- स्वच्छ खानेपानी मा सवै जनताको पहुँच पुर्याउनका लागि **"एकघर एकधारा कार्यक्रम"** लाई निरन्तरता दिइने छ ।
- **"सफा गाउँपालिका हाम्रो पहिचान "** नाराका साथ घिरिङ गाँउपालिका को
- प्रत्येक टोलबस्ती पूर्ण सरसफाई युक्त टोल घोषणा गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
- खानेपानीका डिप बोरिङ तथा पम्पीङ आयोजना हरुलाई प्राथमिकता दिइने छ । साथै आवश्यक स्थानमा वोरिङको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- घिरिङ ५ मा रहेको श्री सरस्वती मा.वि मा +2 सञ्चालनका लागि आर्थिक,प्राविधिक सहयोग गरिने छ ।
- घिरिङ गाउँपालिका भित्र सुविधा सम्पन्न स्वास्थ्य परीक्षण ल्याव स्थापना गरिने छ ।
- प्राविधिक विषय अध्ययन गर्ने विपन्न परिवारका जेहन्दार विद्यार्थीलाई छात्रवृतिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- बाल विकास कक्षा देखि कक्षा १० सम्मको परीक्षा शुल्लक निशुल्क गरिने छ ।
- सम्भावित ठाउँमा बोरिङ पानीको लागि अध्ययन गरिनेछ ।
- दरबन्दी न्यून रहेका विद्यालयमा अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

- विविध खालका प्राकृतिक विपत्तीका कारणले धनजनको क्षतिका लागि राहत दिन विपद् व्यवस्थापन कोष लाई निरन्तरता दिइने छ ।
- धार्मिक ,साँस्कृतिक ,ऐतिहासिक तथा पुरातात्वीक महत्वपूर्ण स्थलको संरक्षण र पूर्वाधार विकास निर्माण गर्दा वातावरणीय संरक्षण गर्ने नीति लिइने छ ।
- जंगली जनावर नियन्त्रण गरि कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्ने कार्यक्रम अगाडि बढाइने छ ।
- वन व्यवस्थापनको नीतिगत कानुनी र संरचनागत व्यवस्था मिलाइनेछ । कवुलियति र निजी वन विकास कार्यक्रमलाई व्यापक र सरल बनाइने छ । र अनियन्त्रित वन फडानीलाई नियन्त्रण गरि कानून बमोजिम दण्ड जरिवाना गरिने नीति लिइनेछ ।

- वन संरक्षण दिगो व्यवस्थापन तथा उपयोग र स्वच्छ बातावरणको लागि समुदायमा आधारित बन व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ ।
- प्राकृतिक स्रोतको उपयोग र व्यवस्थापनको कानुन र मापदण्डका आधारमा अनियन्त्रीत र अवैध दोहोनलाई नियन्त्रण र नियमन गरिनेछ ।
- विकास निर्माणको कारणले वातावरणमा पर्ने प्रभाव न्यूनिकरणमा पहल गरिनेछ ।
- सार्वजनिक स्थल,पाखा क्षेत्रमा वृक्षारोपण ,हरियालीमा जोड दिइने छ ।
- खानेपानी मुहानमा पानी रसाउन सहयोग गर्ने जातका विरुवा वृक्षारोपणमा प्रेरित गरिने छ ।
- विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङकन गरिनेछ ।
- विपद् पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यक्रम बनाइलागु गरिनेछ ।

५.<u>संस्थागत विकास ,सेवा प्रवाह र शुसासन</u>

- गाउँपालिकामा कार्यरत मौजूदा कर्मचारीको मनोवल उच्च पार्ने सकारात्मक उत्प्रेरणाका औजारहरुको प्रयोगमा जोड दिइने छ ।
- सेवाग्राही मैत्री प्रशासन शुसासन र अनुसासनको माध्यमबाट प्रभावकारी सेवा प्रवाहमा जोड दिइने छ ।
- गाउँपालिकाका लागि आवश्यक कर्मचारी व्यवस्थापनका लागि संघीय सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न कार्यलयहरुमा आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरुको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- स्थानिय पञ्जिकरण कार्यलाई अझ व्यवस्थीत प्रविधि मैत्री बनाइनेछ ।
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
- सेवा प्रवाह ,विकास प्रशासनका काम कारबाहीहरुलाई पारदर्शी तुल्याई आम जनतामा शुसासनको अनुभूती प्रदान गर्न आवश्यक पहलकदमी लिइनेछ ।
- पोखरीछाप अतिथि आवास गृह निर्माणमा जोड दिइनेछ ।

धन्यवाद !